

Musikdidaktik

Indhold i undervisningen – undervisningsindhold

Finn Holst

© 2026

Undervisningsindhold og faglighed

Udtrykket “afbildningsdidaktik” eller “nedsivningsdidaktik” har i mange år været et negativt udtryk for en forståelse af undervisningsindhold, som er knyttet til en tænkning om, at objektiv faglig viden og kunnen, uafhængigt af tid og kontekst, skal overføres og reproduceres.

I den didaktiske tilgang, der på dansk betegnes som en nedsivningsdidaktik - drypper den objektive faglighed ned på undervisningsfaget. Det originale udtryk herfor er afbildningsdidaktik (tysk: Abbilddidaktik) – at der laves en afbildning af noget på noget andet. Undervisningsindholdet bliver i denne forståelse til gennem en afbildning eller nedsivning af en faglighed fra en basisfaglighed på undervisningsfaget. Men faglighed udgøres af den viden, de færdigheder og de kompetencer, som en person eller gruppe besidder inden for et bestemt fag, erhverv eller håndværk – altså for ‘nogen’ i en bestemt praksis (konteksts).

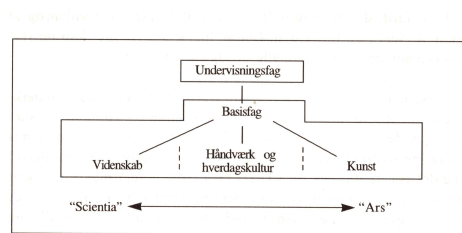
Stefan Hopmann (2007) gør opmærksom på, at *differensen mellem indhold og mening* er en grundantagelse i kontinental didaktik (dannelsesorienteret didaktik). Alene det, at man underviser i noget, betyder ikke, at det i sig selv giver mening.

Basisfagsdidaktik

Ifølge Frede V. Nielsen (1998, s 110) hviler undervisningsfaget musik på et *basisfagligt fundament*.

Dette udgøres af en tredimensionel basis, som rummer både en kunstnerisk, en håndværksmæssig og en vidensorienteret faglig basis.

MUSIK109
DIDAKTIK

Figur 3.1 Musikundervisningens tredimensionelle basis

Det er imidlertid problematisk at antage, at når noget er meningsfuldt i basisfagets praksis, så er det også tilfældet i undervisningsfaget. Undervisningsindhold i den almene musikundervisning er ikke automatisk meningsfuld for eleverne, fordi det basisfaglige stof er meningsfuldt for en forsker, en komponist eller en udøvende musiker.

Med en basisfaglig forståelse, bliver opgaven reduceret til at etablere en overførsel fra 'faglighed' (objektivt givet) til elev som en overførsel fra en masterdisk til en kopidisk- 'replikering'. Det er ikke et spørgsmål om hvad (det er objektivt givet) men om hvordan (reduceret til metode).

Fra basisfaglighed til referencefaglighed:

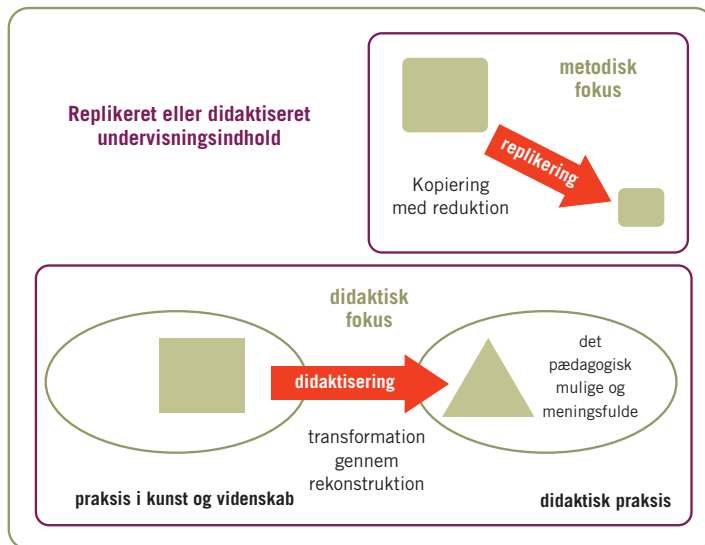
Med Dietrich Benners (2010) prakselogiske forståelse vil de forskellige praksisformer – herunder pædagogisk praksis - være *ligestillede* praksisformer som dele af en helhedsmenneskelig praksis, hvor en praksisform ikke kan udledes af en anden som 'overordnet' (universel).

Pædagogisk praksis (undervisning som praksis) udledes ikke af andre praksisser, men står i relation og kan referere til andre praksisser i rammen af menneskelig helhedspraksis. Det leder til en ændret formulering.

Undervisning i musik som pædagogisk praksis referer til:

- *musik som kunstnerisk praksis (ars)*
- *musik som en håndværksmæssig praksis*
- *musik som videnskabelig praksis (scientia)*

Undervisning i musik (musikpædagogisk praksis) referer til en kunstnerisk praksis (i komposition, improvisation, interpretation), en håndværksmæssig praksis (i musikkens værktøjer) og en musikvidenskabeligpraksis (i musikoplevelse/musikforståelse).

FIGUR 4.12. Replikation versus didaktisering.

MUSIK116
DIDAKTIK

Undervisningsindhold

- didaktiseret vs replikeret

Faglige indsigter, forståelser og viden *rekontekstualiseres* (Bernstein 2001) fra ét praksisfelt til et andet.

Transformationen kan også betegnes som en *transposition* (Chevallard 1985) – fra en praksis til en anden.

Processen heri kan uddybes med det didaktiske koncept *didaktisk rekonstruktion* (Kattmann et al. 1997).

Didaktisk rekonstruktion

At betegne læreprocessen som overførsel eller tilegnelse er ifølge konceptet 'didaktisk rekonstruktion' utilstrækkeligt.

Når man tager elevens aktive rolle i betragtning handler det om en rekontekstualisering til didaktisk praksis (undervisning og læring) gennem en didaktisk rekonstruktion.

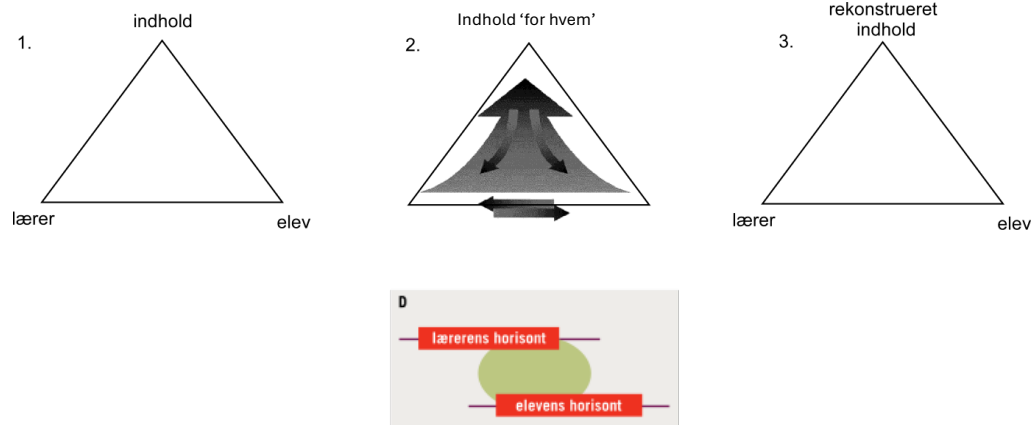
Elevens hverdagsforståelser kan ikke ses som forhindringer for læring, men derimod som forudsætning og potentiale.

I modellen behandles faglige forståelser og elevforestillinger *sideordnet*.

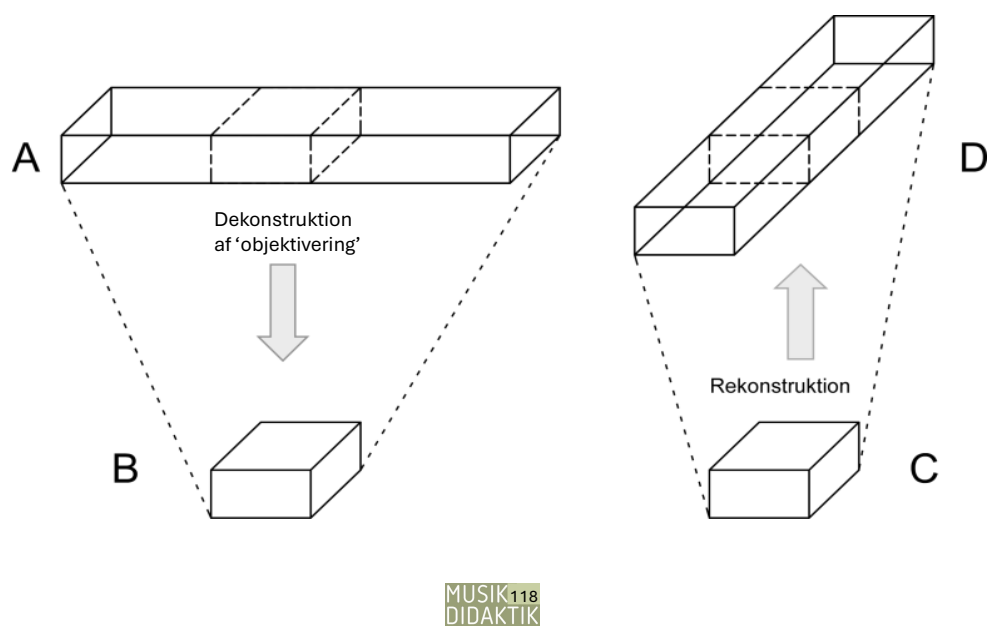
Centralt står derfor, at man systematisk sætter elevens for-forståelser og de faglige forståelser i relation til hinanden.

MUSIK117
DIDAKTIK

Processen i den didaktiske rekonstruktion består groft sagt af to faser – en dekonstruktion og en rekonstruktion.
 Mellem de to del-processer ligger udspændingen i den didaktiske trekant mellem lærerperspektivet og elevperspektivet som en dobbelt forankring.

Didaktisering som rekontekstualisering gennem rekonstruktion

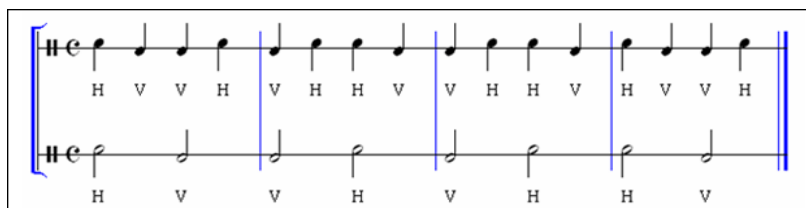
Eksempel 1: Per Nørgård Symfoni nr. 3

MUSIK¹²³
DIDAKTIK

Grundlaget er ikke en 12-toneskala (som i PN3) men rækkealgoritmen – så?

I det pædagogiske mulige og det pædagogisk meningsfulde

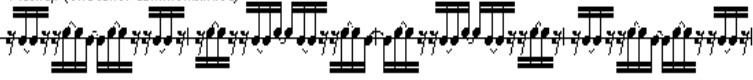
MUSIK¹²⁵
DIDAKTIK

Compositorical process through filtrations

To-tonerække

Pischo (enstoner sammenbindes)

Grov gylden (1-2-3-2-3-5 rytmer)

Bred vifte (8-4-2-1 rytme)

Udkast til forløb:

- Start med at høre et udsnit eller to af symfonien plus lidt baggrund.
- Introduktion til principperne
- Eksperimenterne og komponere på computer
- Spil to-tonerækken med akustiske instrumenter
- Gensidig opførelse af kompositioner
- Genhør af musikken.